

УДК 005.35:65.012.4:330.3

DOI <https://doi.org/10.32782/apfs.v055.2025.34>**І. О. Кудінов**ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7785-1637>

кандидат філософських наук, доцент,

доцент кафедри соціології

Запорізького національного університету

А. Ю. СиненкоORCID ID: <https://orcid.org/0009-0005-0163-0383>

аспірант кафедри соціології

Запорізького національного університету

Є. В. СмірновORCID ID: <https://orcid.org/0009-0000-0958-7192>

аспірант кафедри філософії, публічного управління та соціальної роботи

Запорізького національного університету

ЄВРОПЕЙСЬКІ СТАНДАРТИ СТАЛОГО ЗВІТУВАННЯ (ESRS) ЯК ФОРМА РЕАЛІЗАЦІЇ МІЖНАРОДНИХ ПРИНЦИПІВ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Вступ. Актуальність вивчення міжнародних стандартів соціальної відповідальності зумовлена зростанням викликів глобалізованої економіки. Компанії не можуть залишатися осторонь соціальних і екологічних ризиків, які впливають як на ринки, так і на суспільство. Виникає потреба у чітких правилах і вимогах, що дозволяють інтегрувати нефінансові фактори у бізнес-моделі. Саме цю роль покликані виконувати стандарти ESG та їхня європейська версія ESRS [17]. Запровадження стандартів ESRS відбувалося в умовах підвищеної уваги до питань кліматичних змін і сталого розвитку. Європейський Союз поставив собі за мету побудову «зеленої» економіки, де екологічні, соціальні та управлінські чинники стають рівноцінними до фінансових. Директива про корпоративну сталу звітність (CSRD), ухвалена у 2022 році, визначила правову основу впровадження ESRS [16]. Відтоді для великих компаній вони стали обов'язковим елементом корпоративної звітності.

Впровадження ESRS знаменує собою перехід від добровільних механізмів саморегуляції до обов'язкових форм звітності. Якщо раніше компанії самі вирішували, що і в якому форматі розкривати, то тепер вони підпорядковуються чітким вимогам. У такий спосіб створюється єдиний інформаційний простір для інвесторів і регуляторів. Особливістю стандартів ESRS є їх комплексність і деталізація. Вони охоплюють п'ять екологічних, чотири соціальні та один управлінський стандарт, що разом утворюють єдину систему показників. Кожен із них має набір індикаторів, які описують вплив компанії на довкілля, людей і управлінські процеси, що дозволяє вимірювати

не лише декларативні зобов'язання, а й конкретні результати діяльності. Стандарти ESRS сформували нову парадигму, де відповідальність і прибутковість розглядаються як взаємопов'язані категорії. Вони стали викликом для багатьох компаній, оскільки вимагають нових підходів до збору даних, коли потрібно створювати інтегровані системи обліку, які дозволяють відстежувати вплив на довкілля, громади і внутрішні процеси.

Мета дослідження – проаналізувати сутність європейських стандартів сталого звітування (ESRS) як форми реалізації міжнародних принципів соціальної відповідальності та визначити їх значення для формування прозорої системи корпоративної звітності.

Метод дослідження – застосування структурно-логічного та порівняльного аналізу, що дозволяє дослідити концептуальні підходи до впровадження ESG та ESRS у міжнародній та європейській практиці, а також здійснити узагальнення їхнього впливу на корпоративне управління.

Відправною точкою дослідження було твердження про те, що розвиток міжнародних стандартів соціальної відповідальності потребує переходу від добровільних форм звітування до обов'язкових інституціоналізованих рамок, якими стали стандарти ESRS.

Методологія дослідження побудована на таких підходах: системному – для розгляду ESG як інтегрованої моделі управління; інституційному – для аналізу ролі регуляторних механізмів ЄС; аналітичному – для оцінки сильних і слабких сторін практичного впровадження.

Предметом дослідження виступає зміст, структура та практичні особливості звітування за євро-

пейськими стандартами сталого розвитку (ESRS) у контексті реалізації міжнародних принципів соціальної відповідальності.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. У сучасних наукових дослідженнях проблематика впровадження принципів ESG та формування стандартів звітності розглядається у широкому міждисциплінарному контексті. Прикладом такого підходу можна вважати роботу Валерія Бабаєва, Наталії Клименко, Вікторії Берлізової та Дениса Тимохи, які акцентували увагу на генезисі концепції ESG, її інтеграції у публічне та корпоративне управління, а також на практичних інструментах реалізації. Автори визначають ESG як методологічну основу стратегічної модернізації, що поєднує екологічні, соціальні та управлінські аспекти у системну модель управління, релевантну для післявоєнного відновлення та європейської інтеграції України [1].

Окремий напрям становлять дослідження впливу концепції ESG на банківський сектор. Лідії Бондаренко аналізує інтеграцію стандартів у діяльність українських і світових банків, зокрема через «зелені» фінансові інструменти, ESG-рейтингування та розробку дорожніх карт сталого фінансування. У її підході ESG-звітність розглядається як фактор стратегічної конкурентоспроможності, що впливає на інвестиційні рішення, управління ризиками та довіру клієнтів. Це підкреслює інституціоналізацію стандартів у фінансовому секторі та формування нової парадигми банківської діяльності [2].

Дослідження Ганни Головачок фокусуються на оцінці ефективності ESG-звітності як інструменту прозорості бізнесу. Авторка виокремлює змістові складові екологічного, соціального й управлінського блоків, зіставляє ESG з корпоративною соціальною відповідальністю та наголошує на ролі якісної звітності для запобігання «зеленому відмиванню». Особливе значення мають порівняння європейської системи ESRS із міжнародною ISSB, що демонструють різні стратегічні орієнтири при спільній меті гармонізації даних. У цьому контексті ESG трактується як набір показників, необхідних для інвестиційної привабливості та забезпечення довіри стейкхолдерів [3].

У роботі Ольги Колесник простежується акцент на управлінських вимірах ESG-звітності, пов'язаних із репутаційним капіталом, фінансовими ризиками та довгостроковою стійкістю компаній. Авторка підкреслює, що ESG стає критично важливим для підтримання довіри інвесторів і ефективної комунікації зі стейкхолдерами. У її роботах зазначається потреба у SMART-цілях, стандартизованих підходах та обліку репутаційних чинників у глобальній конкуренції. У підсумку ESG інтерпретується як кількісно орі-

єнтований інструмент, що стає критерієм інвестиційних рішень [5].

Суттєвий методологічний внесок належить Любові Корчагінній, яка досліджує теоретико-методичні підходи до організації ESG-звітності на підприємствах. Вона систематизувала ключові стандарти, включаючи GRI, ESRS, SASB та ISO, виокремила принципи прозорості, достовірності й співставності, а також описала структуру річних ESG-звітів. У роботі наголошено на важливості аудиту та індексованого змісту для забезпечення уніфікації звітності. Авторка підкреслює перспективність впровадження ESRS у зв'язку з ухваленням директиви CSRD, що регламентує корпоративну звітність у ЄС [6].

У сфері бухгалтерського обліку дослідження Тетяни Косташ, Алли Михалків та Наталії Кудлаєвої визначають стратегії адаптації систем до вимог сталого розвитку. Автори простежують еволюцію стандартів, від ініціатив GRI до створення ISSB і ухвалення IFRS S1 і S2. Вони підкреслюють значення інтеграції фінансової та нефінансової звітності, застосування інноваційних технологій і розвитку нових методик оцінювання. У цьому контексті ESG трактується як практичний інструмент підвищення інвестиційної привабливості та управління ризиками [7].

Дослідження Валентини Костюченко, Ірина Пащенко та Іванни Саковець окреслюють взаємозв'язок між принципами ESG і цілями сталого розвитку, підкреслюючи обліковий аспект їхньої реалізації. Автори класифікують цілі сталого розвитку за екологічними, соціальними та управлінськими складовими й виокремлюють роль бухгалтерів у забезпеченні прозорості. Зокрема, вони визначають моніторинг відходів, контроль за викидами, фінансування освіти та гендерної рівності як ключові завдання. ESG у цьому випадку постає як управлінський інструмент, інтегрований у професійну діяльність бухгалтерів [8].

Вплив моніторингу ESG на конкурентоспроможність підприємств досліджує Тетяна Лівонська, акцентуючи на екологічному маркетингу, управлінських інноваціях і браку методичних засад в Україні. Авторка аналізує міжнародні ініціативи IFC і приклади провідних українських компаній, які поступово інтегрують стратегії сталого розвитку. На її думку, ESG-індекси стають системним інструментом оцінки конкурентоспроможності та орієнтиром для інвесторів [9].

Важливий напрям досліджень представлено працями Дарії Селецької, яка аналізує формування ESG-звітності за стандартами GRI, зокрема у контексті екологічних та соціальних аспектів, де ESG трактується як багатовимірний стандарт, що забезпечує порівнянність і прозорість діяльності компаній. Авторка пропонує розширення

показників економічними величинами, описує методику оцінки водокористування, прав людини та недискримінації. Значну увагу приділено прозорості звітності щодо ланцюгів постачання, взаємодії з громадами та конфіденційності клієнтів [11; 12].

Дослідження Інни Шостак та Галини Плисенко акцент зроблено на так званій інтегрованій звітності, що розглядається як інструмент поєднання фінансових та нефінансових даних. Авторки наголошують на ролі європейських регуляторних актів, які формують правову основу прозорості та інтеграції стійкості в управління ризиками. Вони описують методичні принципи інтегрованої звітності та визначають її як новий галузевий стандарт комунікації бізнесу [13].

Узагальнюючи, можна зазначити, що наукові дослідження активно висвітлюють теоретичні та прикладні аспекти ESG у різних сферах – від публічного управління до банківського сектору та бухгалтерського обліку. Водночас, попри зростаючу увагу до звітності й стандартів, специфічний фокус на стандартах ESRS як інституційній формі реалізації міжнародних принципів соціальної відповідальності залишається недостатньо розкритим в соціологічному контексті і потребує подальшого розвитку.

Результати дослідження. Соціальна відповідальність у сучасному науковому дискурсі визначається як багатовимірне явище, що відображає взаємозв'язок між бізнесом і суспільством. Її становлення відбувалося під впливом глобальних проблем, таких як зміна клімату, соціальна нерівність, воєнні конфлікти та пандемії. У другій половині XX століття ключову роль в цьому процесі відігравали кампанії проти апартеїду, розвиток трудових прав і запровадження кодексів корпоративного управління, які заклали основи сучасних принципів відповідальності. Це дозволило трансформувати етичні імперативи у формалізовані рамки для організацій [5].

До базових принципів соціальної відповідальності відносять дотримання прав людини, забезпечення справедливості та недискримінації, екологічну стійкість, підзвітність і прозорість. Вони відображають морально-правові орієнтири, що формують суспільне очікування від бізнесу як інституції. Реалізація цих принципів передбачає розвиток корпоративних політик, здатних інтегрувати потреби працівників, клієнтів, громад та інвесторів у стратегії організацій [18]. Саме через їхню універсальність соціальна відповідальність стала невід'ємною складовою корпоративного управління.

У сучасних умовах ці принципи отримали конкретизацію через систему ESG, що охоплює екологічний, соціальний та управлінський виміри. ESG

трактується як кількісно орієнтований інструмент реалізації соціальної відповідальності, що дозволяє поєднати моральні цінності з вимірюваними показниками [5]. Такий підхід забезпечує можливість незалежної оцінки компаній, створює рамку для інвестиційних рішень та формує підґрунтя для сталого розвитку. Таким чином, стандарти ESG можна розглядати як практичну форму втілення принципів соціальної відповідальності.

Особливе значення соціальної відповідальності проявляється у контексті репутаційного капіталу, який дедалі більше визначає ринкову вартість компаній. Порушення базових принципів призводить до зменшення довіри інвесторів, втрати клієнтів і фінансових санкцій. Водночас інтеграція ESG-орієнтованих практик створює умови для довгострокової стабільності, формуючи позитивний імідж і сприяючи утриманню позицій на глобальних ринках. Це перетворює соціальну відповідальність на стратегічний ресурс бізнесу. Однак у дослідженнях відзначається низка проблем, що перешкоджають повноцінній реалізації соціально відповідальних принципів. Серед них – відсутність єдиних міжнародних стандартів оцінки, складність збору й обробки даних, значні витрати на впровадження відповідних практик. Додатковим викликом є поширення «грінвошингу», коли компанії декларують відповідальність без підтвердження фактичними результатами [5]. Це посилює необхідність уніфікації вимог і підвищення якості звітності.

У цьому контексті актуалізується потреба у створенні єдиних нормативних рамок, що забезпечували б перевірюваність та порівнюваність інформації. Саме такою відповіддю на виклики стала поява європейських стандартів сталого звітування (ESRS), що інституціоналізують принципи соціальної відповідальності. Вони поєднують у собі традиційні моральні орієнтири та сучасні інструменти нефінансової оцінки [6]. Це створює передумови для переходу від добровільної практики до обов'язкового інструментарію корпоративної звітності.

Розробка ESRS була результатом роботи EFRAG [14], яка мала завдання гармонізувати європейські практики зі світовими ініціативами сталого розвитку. Зокрема, стандарти враховують напрацювання Глобальної ініціативи звітності (GRI) [20; 21], рекомендації TCFD [19] та узгоджуються з цілями сталого розвитку ООН [7]. Це забезпечує універсальність та водночас врахування регіональної специфіки ЄС.

Важливою особливістю ESRS є їхня системність і деталізованість. Стандарти охоплюють три блоки – екологічний, соціальний та управлінський, кожен із яких містить набір чітко визначених підтем і показників. Такий підхід дозволяє

оцінювати корпоративну діяльність у комплексному вимірі, зважаючи як на вплив на довкілля, так і на взаємодію з людьми та якість управлінських процесів. Це створює єдине поле вимірювання для інвесторів, регуляторів і громадськості.

Структура ESRS спрямована на забезпечення порівнюваності результатів звітності між компаніями різних секторів та країн. Це має вирішальне значення для розвитку міжнародних ринків капіталу, які дедалі більше орієнтуються на нефінансові критерії. Завдяки цьому ESRS стають не лише нормативним інструментом, а й засобом формування нової економічної парадигми, де соціальна відповідальність розглядається як невід'ємна складова стратегічного розвитку бізнесу.

Перейдемо безпосередньо до складових стандарту [15].

Перша частина стандарту ESRS E1 має відношення до кліматичних змін. Компанії мають звітувати про прямі й непрямі викиди парникових газів, зокрема Score 1, 2 і 3, що охоплює весь ланцюг створення вартості. Важливим елементом є опис адаптаційних стратегій для зменшення ризиків від глобального потепління. Цей блок пов'язує корпоративну діяльність із цілями Європейського зеленого курсу [4] та Паризької угоди [10].

Окрім кількісних показників, стандарти вимагають розкриття інформації про плани переходу на відновлювану енергетику. Вони включають цілі декарбонізації, строки їх досягнення і прогрес за базовими роками. Це забезпечує можливість зовнішнім стейкхолдерам відстежувати сталість розвитку підприємства, формуючи у такий спосіб обов'язок планувати довгострокові екологічні зміни, а не обмежуватися короткостроковими заходами. Компанії повинні надавати якісні описи ризиків, пов'язаних із кліматом, включно з фізичними та перехідними ризиками. Фізичні ризики охоплюють вплив стихійних лих і зміни погодних умов на виробництво та логістику. Перехідні ризики стосуються змін регуляційних механізмів, технологій і споживчих очікувань у контексті декарбонізації. До того ж компанії повинні звітувати про обсяги фінансування кліматично орієнтованих проєктів, інноваційних рішень і технологій енергоефективності.

Блок ESRS E2 спрямований на оцінку забруднення довкілля підприємствами. Він охоплює викиди у повітря, воду та ґрунт, а також управління небезпечними речовинами. Це зобов'язує компанії враховувати не лише вуглецевий слід, а й інші форми шкідливого впливу. Звітність має включати конкретні дані про обсяги токсичних викидів, види речовин та їхню небезпечність. Такі показники дозволяють оцінювати масштаб загроз для здоров'я населення і природних систем в кон-

тексті національних і європейських норм щодо обмеження забруднення, що стимулює компанії інвестувати у безпечні технології та заміщення небезпечних компонентів.

У межах ESRS E2 компанії мають описувати стратегії зменшення шкідливих впливів. Це можуть бути програми очищення викидів, системи моніторингу якості довкілля або поступова відмова від використання токсичних речовин. Вимога супроводжується обов'язком визначати цілі з конкретними показниками та строками. Особливу увагу стандарт приділяє прозорості у ланцюгах постачання, де також можуть виникати ризики забруднення – компанії повинні аналізувати екологічні аспекти у діяльності своїх постачальників і підрядників, що дозволяє поширити екологічні вимоги на всю мережу бізнесових відносин.

Блок ESRS E3 регулює питання споживання води та впливу на водні екосистеми. Компанії повинні звітувати про обсяги забору прісної води, її повторне використання та утилізацію. Стандарт вимагає опису політик збереження водних ресурсів. Йдеться про впровадження технологій повторного використання, систем очищення стічних вод і захисту морських екосистем. ESRS E3 наголошує на необхідності врахування екосистемних зв'язків – звіти мають оцінювати вплив компаній на річкові басейни, прибережні території та морські ресурси. Вимога включає аналіз потенційних негативних наслідків і планів їхнього запобігання, що дозволяє підвищити точність прогнозування екологічних ризиків. Компанії також мають звітувати про співпрацю з місцевими громадами, державними органами та міжнародними організаціями, що на нашу думку може сприяти досягненню цілей стійкого розвитку.

Блок ESRS E4 орієнтований на збереження природних екосистем і біорізноманіття, що передбачає оцінювання впливу діяльності компаній на земельні ресурси, природні середовища та види, що знаходяться під загрозою. Звітність охоплює показники використання земель, лісових ресурсів та територій з високою екологічною цінністю та визначення ризиків біорізноманіття (втрата середовищ існування, забруднення або неконтрольована експлуатація природних ресурсів). Компанії мають описувати заходи, спрямовані на відновлення та компенсацію шкоди. Цей набір стандартів формує основу для запобігання екологічним катастрофам. Звітність у межах ESRS E4 включає опис політик і партнерств у сфері охорони природи, тож компанії мають демонструвати співпрацю з екологічними організаціями та державними структурами.

Останній екологічний блок ESRS E5 стосується раціонального використання ресурсів і розвитку

циркулярної економіки, що стосується звітування про енергоефективність, повторне використання матеріалів та управління відходами. Компанії мають описувати свої інновації у сфері переробки та повторного використання ресурсів, а також політик щодо управління життєвим циклом продукції. Це означає відповідальність не лише за виробництво, а й за етапи використання та утилізації, що збільшує спектр екологічної відповідальності суб'єктів ринку.

Таким чином, аналіз екологічного блоку ESRS демонструє, що стандарти приділяють особливу увагу впливу компаній на клімат, довкілля та використання ресурсів [11]. Водночас екологічна відповідальність не є самодостатньою без належного урахування людського виміру. Саме тому наступний блок стандартів фокусується на соціальних аспектах, які охоплюють права працівників, умови праці, відносини з громадами та захист споживачів.

Соціальний блок ESRS S1 охоплює питання умов праці, безпеки та прав працівників, які безпосередньо працюють у компанії. Він передбачає надання інформації про кількість працівників, рівень гендерного балансу, плинність кадрів і умови зайнятості, в тому числі про забезпечення охорони праці та безпечного робочого середовища. Компанії повинні описувати політики навчання та розвитку персоналу, включно з програмами підвищення кваліфікації. Вимірювання охоплює кількість навчальних годин, рівень участі працівників у професійному розвитку та оцінку ефективності цих програм. Така звітність дозволяє відстежувати внесок бізнесу у формування людського капіталу.

Стандарт вимагає прозорості у питаннях рівності та недискримінації. Зокрема, компанії мають звітувати про розрив в оплаті праці між чоловіками й жінками та заходи з усунення дискримінації. Це дозволяє виявляти системні проблеми та формувати стратегії інклюзивності і посилити роль соціальної справедливості в корпоративному управлінні. Окремо акцентується увага на механізмах соціального діалогу, включно з діяльністю профспілок та колективними договорами. Компанії мають описувати процеси консультацій і врахування інтересів працівників у прийнятті рішень, що може зміцнити корпоративну довіру і запобігати трудовим конфліктам.

Блок ESRS S2 передбачає звітування про умови праці постачальників, субпідрядників та інших партнерів, включаючи перевірку дотримання міжнародних трудових стандартів та прав людини. У звітності мають бути представлені політики з моніторингу та оцінки умов праці у ланцюгах постачання, а також процедури аудиту, сертифікаційні механізми і співпрацю з партнерами

у сфері дотримання прав людини, в тому числі планів реагування на виявлені порушення. Особливе місце займають заходи щодо забезпечення безпеки працівників у країнах з низькими соціальними стандартами, що дозволяє інвесторам і споживачам оцінювати етичність бізнесу. Стандарт підкреслює необхідність співпраці з неурядовими організаціями та міжнародними структурами у сфері моніторингу ланцюгів постачання, тому компанії мають демонструвати відкритість до партнерства у вирішенні соціальних проблем. Це допомагає поширювати відповідальність за межі власної організації і у такий спосіб інтегруватись у глобальні ініціативи захисту прав людини.

Третій блок стандарту (ESRS S3) орієнтований на вплив компаній на місцеві громади. Він передбачає звітність про соціальні інвестиції, участь у розвитку інфраструктури та взаємодію з населенням. Компанії мають оцінювати як позитивні, так і негативні ефекти своєї діяльності. Стандарт вимагає звітності про процеси консультацій із громадами, особливо у випадках масштабних інфраструктурних чи промислових проєктів. Компанії повинні описувати механізми інформування, врахування інтересів населення та запобігання конфліктам, що може зміцнювати зміцнює соціальну легітимність бізнесу. Вона також знижує ризики протестів і судових спорів. Звітність також повинна відображати фінансові внески у розвиток місцевих спільнот. Йдеться про підтримку освіти, охорони здоров'я, екологічних і культурних ініціатив. Це дозволяє показати реальний внесок бізнесу у сталий розвиток регіонів. ESRS S3 акцентує увагу на правах уразливих груп населення, які можуть постраждати від діяльності бізнесу. Це стосується, наприклад, корінних народів або мешканців екологічно чутливих територій. Компанії мають демонструвати заходи із захисту їхніх прав і підтримки добробуту.

Четвертий соціальний блок (ESRS S4) спрямований на захист прав споживачів і кінцевих користувачів продукції. Він передбачає звітність про безпеку товарів і послуг, їхню якість та відповідність вимогам. Компанії мають надавати інформацію про випадки відкликань продукції та заходи із захисту споживачів. Стандарт вимагає опису політик щодо захисту персональних даних і приватності користувачів. У сучасних умовах цифровізації це питання набуває особливої ваги. Окремо стандарт підкреслює необхідність підтримки інклюзивності у доступі до товарів і послуг. Це означає врахування потреб людей з інвалідністю, малозабезпечених груп і користувачів з різними культурними чи мовними особливостями.

В цілому, соціальний блок ESRS дозволяє оцінити, наскільки компанії відповідально ставляться до власних працівників, партнерів у лан-

цюгах постачання, місцевих громад та кінцевих споживачів [12]. Проте соціальні зобов'язання неможливо реалізувати ефективно без відповідної системи управління. Саме тому завершальним елементом є управлінський блок, який регулює питання ділової поведінки, антикорупційних механізмів та корпоративної етики.

Блок ESRS G1 визначає рамку прозорості та підзвітності у сфері корпоративного управління. Компанії зобов'язані розкривати інформацію про структуру органів управління, наглядових рад і виконавчих органів з особливою увагою до їх ролі у контролі за питаннями стійкості та соціальної відповідальності. Стандарт встановлює вимоги щодо антикорупційних політик, систем комплаєнсу та кодексів поведінки, які регулюють відносини із працівниками, клієнтами, постачальниками та державними структурами. Компанії повинні описувати внутрішні механізми виявлення та запобігання корупційним практикам, а також заходи із захисту викривачів. У звітності мають відображатися не лише політичні декларації, а й конкретні результати аудиту та моніторингу, включаючи випадки порушень і заходи реагування. Управлінський стандарт також акцентує увагу на прозорості винагород керівництва. Компанії мають розкривати інформацію про політику бонусів і винагород, включно з показниками стійкості, які впливають на їхнє нарахування.

Звітування за стандартами ESRS має свої особливості, які відрізняють його від попередніх добровільних підходів до нефінансової звітності. Його сутність полягає у двох взаємодоповнюючих напрямках – кількісному та якісному, що забезпечують комплексність оцінки впливу підприємств. Кількісний напрям охоплює узагальнення числових показників, які відображають стан і динаміку ключових індикаторів діяльності. Якісний напрям передбачає опис політик, стратегій та планів, що демонструють системність управлінських підходів.

Прикладом кількісного напрямку є показник ESRS S1-6 «Характеристики працівників підприємства» [15]. Він вимагає надання відомостей про чисельність працівників, їх розподіл за статтю, віком, видами контрактів і рівнем зайнятості. Крім того, включається інформація про плинність кадрів у звітному періоді. Такі показники формуються у вигляді числових таблиць, що робить їх прозорими та зіставними. Джерелом даних для кількісних показників зазвичай є внутрішні системи кадрового чи фінансового обліку.

Якісний напрям зосереджується на політиках і процесах, які реалізує підприємство. Прикладом є показник ESRS E1-2 «Політики щодо зменшення впливу на зміну клімату та адаптації» [15]. Він передбачає опис ухвалених політик, їхній зміст,

виконавців, ресурси та зв'язок із ризиками. Якщо таких політик немає, підприємство має пояснити причини і вказати плани їх розробки. Якісна інформація не обмежується переліком документів, а включає практичний контекст їх застосування. У звітності відображаються результати реалізованих заходів, періоди виконання, очікувані та фактичні ефекти. Це дозволяє оцінити не лише наявність політик, а й їхню ефективність.

Особливістю ESRS є необхідність зв'язку між кількісними й якісними показниками. Наприклад, дані про чисельність працівників мають поєднуватися з політиками у сфері зайнятості чи рівності. Така інтеграція дозволяє відстежувати, як управлінські стратегії впливають на фактичні результати. Це створює основу для більш цілісного управління сталим розвитком.

Звітування за ESRS передбачає також обов'язок формувати крос-посилання на фінансові дані. Це забезпечує узгодженість між фінансовою і нефінансовою звітністю та підвищує довіру користувачів. Компанії повинні продемонструвати послідовність: від політик – до дій, від дій – до цілей і результатів, що формує логічний ланцюг управління впливами. Для кількісних показників важливо забезпечити регулярність, точність і повноту інформації. Для якісних показників необхідний реєстр політик і процесів, що дозволяє систематизувати управлінські рішення. Це створює умови для підготовки достовірної й перевіряваної звітності.

Іншою особливістю є вимога прозорості у випадку відсутності даних або політик. Підприємства мають чітко вказувати, які показники неможливо надати, і пояснювати причини. Такий підхід мінімізує ризики маніпуляцій та підвищує довіру до звітності. Це також стимулює організації розробляти відсутні політики й покращувати процеси збору інформації.

Таким чином, звітування за ESRS полягає у балансі між кількісними й якісними вимогами. Кількісний напрям формує прозорість і порівнянність, тоді як якісний – демонструє системність і стратегічність. Разом вони створюють цілісну картину відповідальності компанії перед суспільством та інвесторами, що робить ESRS унікальним інструментом інституціоналізації принципів соціальної відповідальності.

Висновки. Узагальнення проведеного дослідження підтвердило, що стандарти ESRS становлять якісно новий етап розвитку міжнародних принципів соціальної відповідальності. Вони перетворюють раніше добровільні практики на обов'язкову систему регуляторних вимог, створюючи прозоре та уніфіковане середовище для порівняння результатів діяльності компаній. Такий підхід не лише підсилює довіру інвесторів

і суспільства, а й формує основу для нової корпоративної культури, де соціальна відповідальність стає інтегрованою частиною бізнес-моделей.

Особливе значення має комплексність і деталізованість стандартів, що охоплюють екологічні, соціальні та управлінські аспекти. Це дозволяє розглядати діяльність компаній у багатовимірному вимірі та забезпечує більш точне розуміння їхнього впливу на суспільство і довкілля. Водночас ERSR підкреслюють взаємозалежність між фінансовими і нефінансовими показниками, створюючи інтегровану звітність, яка демонструє, що стійкість та прибутковість взаємопов'язані.

Впровадження стандартів ERSR вимагає значних організаційних і фінансових зусиль від компаній. Зокрема, потребують удосконалення внутрішні системи збору даних, облікові механізми, а також процедури аудиту та верифікації інформації. Проте саме ці виклики створюють передумови для підвищення ефективності управлінських процесів, адже змушують компанії інтегрувати соціальні та екологічні аспекти у свою стратегію розвитку.

Важливим здобутком ERSR є встановлення балансу між кількісними та якісними показниками звітності. Перші забезпечують об'єктивність та порівнянність, тоді як другі – розкривають зміст управлінських підходів і стратегій. Це дозволяє формувати не лише статичну, але й динамічну картину корпоративної відповідальності, відстежуючи прогрес у досягненні цілей сталого розвитку.

З іншого боку, впровадження ERSR ще супроводжується низкою обмежень. Серед них – ризики формального виконання вимог без реального наповнення змістом, нерівномірність підготовки компаній різних секторів, а також складність гармонізації з уже чинними міжнародними стандартами. Тому важливою передумовою успіху є подальший розвиток методичних рекомендацій, навчальних програм і підтримка бізнесу з боку інституцій ЄС.

Таким чином, стандарти ERSR формують підґрунтя для нової парадигми корпоративного управління, де соціальна відповідальність інтегрована у фінансові та стратегічні процеси. Вони створюють основу для посилення ролі європейських компаній на глобальних ринках, зміцнюють інвестиційну привабливість та забезпечують реальну відповідальність бізнесу перед суспільством і довкіллям. Саме тому подальші дослідження мають бути спрямовані на глибший аналіз практичного досвіду впровадження стандартів, оцінку їхнього впливу на конкурентоспроможність і формування довгострокової вартості компаній.

Література

1. Бабаєв В. Ю., Клименко Н. Г., Берлізова В. А., Тимоха Д. А. Реалізація ESG принципів у публічному та корпоративному управлінні. *Теорія та практика державного управління*. 2025. Т. 1. №80. С. 132–152. URL: <https://periodicals.karazin.ua/tpdu/article/download/27030/24011> (дата звернення: 20.08.2025)
2. Бондаренко Л. ESG-банківництво в Україні та світі: виклики та новітні тренди. *Економіка та суспільство*. 2025. №72. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-72-15> (дата звернення: 20.08.2025)
3. Головчак Г.В. Оцінка ефективності ESG-звітності як інструменту прозорості бізнесу в умовах глобалізації. *Економіка та суспільство*. 2024. №67. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-67-28> (дата звернення: 20.08.2025)
4. Європейський зелений курс (European Green Deal). Представництво України при Європейському Союзі. 2021. URL: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/posolstvo/galuzeve-spivrobitnictvo/klimat-yevropejska-zelena-ugoda> (дата звернення: 20.08.2025)
5. Колесник О.О. ESG-стандарти управління в досягненні цілей сталого розвитку. *Трансформація практики управління інноваційним розвитком соціально-економічних систем : колективна монографія / під заг. ред. Храпкіної В. В., Пічик К. В. Національний університет «Києво-Могилянська академія»*. Київ : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2024. С. 415–431. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/29587> (дата звернення: 20.08.2025)
6. Корчагіна Л.Ф. Розвиток теоретико-методичних підходів до організації процесу створення ESG-звітності на підприємствах. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна серія «Економічна»*. 2023. №105, С. 57–66. URL: <https://doi.org/10.26565/2311-2379-2023-105-06> (дата звернення: 20.08.2025)
7. Косташ Т.В., Михалків А.А., Кудлаєва Н.В. Адаптація бухгалтерських систем до стандартів сталого розвитку: нові стратегії ведення обліку. *Ефективна економіка*. 2024. №9. URL: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.9.39> (дата звернення: 20.08.2025)
8. Костюченко В., Пащенко І., Саковець І. Принципи ESG і цілі сталого розвитку: обліковий аспект. *Grail of Science*. 2023. №27, С. 117–123. URL: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.12.05.2023.012> (дата звернення: 20.08.2025)
9. Лівовшко Т. Моніторинг за ESG-принципами та його вплив на конкурентоспроможність суб'єктів господарювання. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*. 2022. Вип. 5. Ч. 1. С. 158–164. [https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-310-5\(1\)-26](https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-310-5(1)-26) (дата звернення: 20.08.2025)
10. Паризька угода : Угода Орг. Об'єдн. Націй від 12.12.2015 : станом на 14 лип. 2016 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_l61 (дата звернення: 20.08.2025)
11. Селецька Д.О. Формування ESG-звітності за стандартами GRI: екологічний аспект. *Економіка та суспільство*. 2024. №69. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-69-145> (дата звернення: 20.08.2025)

12. Селецька Д.О. Формування ESG-звітності за стандартами GRI: соціальний аспект. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2024. Вип. 3. №59. С. 20–36. URL: [https://doi.org/10.26642/pbo-2024-3\(59\)-20-36](https://doi.org/10.26642/pbo-2024-3(59)-20-36) (дата звернення: 20.08.2025)

13. Шостак І.В., Плисенко Г.П. Інтегрована звітність в контексті принципів ESG. *Журнал стратегічних економічних досліджень*. 2024. Вип. 2. №19. С. 146–152. URL: <http://dx.doi.org/10.30857/2786-5398.2024.2.13> (дата звернення: 20.08.2025)

14. About us. ESRS. URL: <https://www.efrag.org/en/about-us> (дата звернення: 20.08.2025)

15. ANNEX I to Commission Delegated Regulation (EU) 2023/2772 supplementing Directive 2013/34/EU of the European Parliament and of the Council as regards sustainability reporting standards. URL: <https://xbrl.efrag.org/e-esrs/esrs-set1-2023.html> (дата звернення: 20.08.2025)

16. Directive (EU) 2022/2464 of the European Parliament and of the Council of 14 December 2022 amending Regulation (EU) No 537/2014, Directive 2004/109/EC, Directive 2006/43/EC and Directive 2013/34/EU. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32022L2464> (дата звернення: 20.08.2025)

17. ESRS workstreams. URL: <https://www.efrag.org/en/sustainability-reporting/esrs-workstreams> (дата звернення: 20.08.2025)

18. Hahn R. Standardizing Social Responsibility? New Perspectives on Guidance Documents and Management System Standards for Sustainable Development. *IEEE – Transactions on Engineering Management*. March 9, 2012. 59(4). P. 717–727. URL: <https://doi.org/10.1109/TEM.2012.2183639> (дата звернення: 20.08.2025)

19. Recommendations of the Task Force on Climate-related Financial Disclosures. Final Report. 2017. URL: <https://assets.bbhub.io/company/sites/60/2021/10/FINAL-2017-TCFD-Report.pdf> (дата звернення: 20.08.2025)

20. The GRI Standards: Enabling transparency on organizational impacts. Amsterdam : GRI, 2022. URL: <https://www.globalreporting.org/media/wmx-lklns/about-gri-brochure-2022.pdf> (дата звернення: 20.08.2025)

21. What is the Global Reporting Initiative (GRI)? URL: <https://www.ibm.com/think/topics/global-reporting-initiative> (дата звернення: 20.08.2025)

Анотація

Кудінов І. О., Синенко А. Ю., Смірнов Є. В. Європейські стандарти сталого звітування (ESRS) як форма реалізації міжнародних принципів соціальної відповідальності. – Стаття.

У статті здійснено комплексний аналіз європейських стандартів сталого звітування (ESRS) як інституційної форми реалізації міжнародних принципів соціальної відповідальності бізнесу. З'ясовано, що стандарти ESRS функціонують як інтегрований інструмент, що забезпечує прозорість, підзвітність і можли-

вість порівняння даних між компаніями різних секторів та країн. У дослідженні наголошено, що специфіка звітування за стандартами ESRS полягає у двох взаємопов'язаних напрямках: кількісному та якісному. Кількісний напрям вимагає представлення числових індикаторів, що характеризують стан і динаміку ключових показників діяльності компаній. Якісний напрям охоплює опис політик, управлінських стратегій і планів щодо їхньої реалізації, а також результатів і ризиків. Встановлено, що застосування стандартів ESRS сприяє гармонізації нефінансової звітності, формує єдиний інформаційний простір для інвесторів і регуляторів, а також підвищує довіру суспільства до бізнесу. З'ясовано, що розвиток практики звітування за стандартами ESRS супроводжується низкою викликів і проблем. Серед основних бар'єрів названо значні витрати на адаптацію внутрішніх систем збору та обробки даних, необхідність удосконалення методик перевірки достовірності інформації, складність гармонізації національних і міжнародних підходів, а також ризики формального виконання вимог без реального наповнення змістом. Водночас наголошено, що подолання цих обмежень може забезпечити підвищення ефективності управлінських процесів, адже стимулює компанії до системної інтеграції соціальних і екологічних аспектів у корпоративні стратегії. Охарактеризовано закономірності розвитку європейської моделі звітності, що поступово трансформує корпоративне управління та створює нову парадигму взаємодії бізнесу й суспільства. У висновках обґрунтовано, що ESRS формують основу для нової моделі корпоративного управління, де соціальна відповідальність інтегрована у фінансові та стратегічні процеси. Це дозволяє не лише підвищити інвестиційну привабливість компаній, а й забезпечити їхній внесок у досягнення цілей сталого розвитку, що підкреслює наукову і практичну значущість дослідження.

Ключові слова: соціальна відповідальність, ESG, ESRS, корпоративне управління, сталий розвиток, нефінансова звітність, CSRD, соціальна безвідповідальність, репутаційний ризик, інституціоналізована практика.

Summary

Kudinov I. O., Synenko A. Yu., Smirnov Ye. V. European Sustainability Reporting Standards (ESRS) as a form of implementing international principles of social responsibility. – Article.

The article presents a comprehensive analysis of the European Sustainability Reporting Standards (ESRS) as an institutionalized form of implementing international principles of corporate social responsibility. It has been identified that the relevance of the study is conditioned by transformations of the globalized economy, which require new approaches to combining financial performance with social responsibility. It has been clarified that ESRS function as an integrated tool ensuring transparency, accountability, and comparability of data among companies across different sectors and countries. The study emphasizes that the specificity of reporting under ESRS lies in two interrelated dimensions: quantitative

and qualitative. The quantitative dimension requires the presentation of numerical indicators reflecting the state and dynamics of key performance measures of companies. The qualitative dimension includes the description of policies, management strategies, and implementation plans, as well as achieved results and identified risks. It has been established that the application of ESRS fosters the harmonization of non-financial reporting, forms a unified informational space for investors and regulators, and strengthens societal trust in business. It has been identified that the development of reporting practices under ESRS is accompanied by numerous challenges and limitations. Among the key barriers are the high costs of adapting internal systems for data collection and processing, the need to improve methodologies for verifying information reliability, the complexity of harmonizing national and international approaches, as well as the risks of formal

compliance without meaningful content. At the same time, it has been emphasized that overcoming these limitations can enhance the efficiency of management processes, as it stimulates companies to systematically integrate social and environmental aspects into corporate strategies. The patterns of development of the European model of reporting have been characterized, showing a gradual transformation of corporate governance and the creation of a new paradigm of interaction between business and society. In conclusion, it has been substantiated that ESRS form the foundation for a new model of corporate governance, where social responsibility is integrated into financial and strategic processes.

Key words: social responsibility, ESG, ESRS, corporate governance, sustainable development, non-financial reporting, CSRD, social irresponsibility, reputational risk, institutionalized practice.

Дата надходження статті: 19.08.2025

Дата прийняття статті: 03.09.2025

Опубліковано: 30.09.2025